

Antwoordnota inspraakreacties ontwerp-Waterbeheerplan 2016-2021

WFN 160 2464

Ter vaststelling in de vergadering algemeen bestuur Wetterskip Fryslân op 19 april 2016

Inleiding

Het ontwerp Waterbeheerplan 2016 – 2021 (WBP) heeft ter inzage gelegen van 6 november 2015 tot en met 28 december 2015. Er zijn 8 zienswijzen ingediend. In deze Antwoordnota beantwoorden we de ingekomen zienswijzen en geven we aan of het plan wordt aangepast.

Met het ontwerp-WBP heeft ook het planMER voor de Friese Waterplannen (WBP en het provinciale Waterhuishoudingsplan (WHP)) ter inzage gelegen. Het Advies van de Commissie milieueffectenrapportage op de Friese Waterplannen is opgenomen in de Antwoordnota. De naar aanleiding van dat Advies opgestelde Aanvullende notitie planMER Friese Waterplannen is aan deze Antwoordnota toegevoegd en is onderdeel van de Antwoordnota.

1	Inwoner Wolvega
	WFN 151 8106
a	Inspraakreactie
	<p>U hebt grootse plannen voor het schoonhouden van ons aller oppervlaktewater, maar ik mis het niet-gebruiken van de vuilwatertanks door de recreatieve vaarders. Want u weet natuurlijk ook wel dat het gros van die mensen alles, inclusief urine en poep, overboord gooit.</p> <p>Doe er nu eens iets aan of laat ze ook waterschapsbelasting betalen, wij plassen en poepen toch ook niet in de Linde of Tjonger?</p> <p>Het moet toch ook frustrerend zijn voor die mensen die werken in die Provinciale Waterschoonmaakinstallaties om te zien dat zij schoon water lozen op de boezem en dat de bootjesmensen weer plassen en poepen in datzelfde water?</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Wetterskip Fryslân heeft de afgelopen jaren flink ingezet om de lozingen van vuilwater op oppervlaktewater afkomstig van de recreatievaart te beperken. Hiervoor is bijvoorbeeld de voorlichtingscampagne 'Gewoon schoon, lekker fri(e)s', georganiseerd, samen met de Provincie Fryslân, recreatieschap de Marrekrite, de Friese Milieu Federatie en het Watersportverbond. Ook vanuit de reguliere taakuitoefening van de toezichthouders van Wetterskip Fryslân wordt gewerkt aan verbetering van de bewustwording van de waterrecreant op dit punt. Verder is er een stimuleringsprogramma geweest voor het realiseren van innamepunten voor vuilwater. Inmiddels zijn er circa 100 vuilwaterinnamepunten in de provincie Fryslân.</p> <p>Vanaf 2009 geldt een lozingsverbod van toiletwater op oppervlaktewater. Het lozingsverbod is geregeld in het Besluit lozen buiten inrichtingen (artikel 3.9). Dit heeft nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Over het algemeen wordt slechts beperkt gebruik gemaakt van de beschikbare innamepunten voor vuil water. Het opleggen van een (verontreiniging)heffing op wettelijk verboden activiteiten is niet mogelijk. Verder is alleen het lozen van toiletwater verboden. Er is geen verplichting tot het inbouwen van een vuilwatertank. Handhavend optreden op dergelijke lozingen is daardoor vrijwel niet mogelijk. Momenteel wordt gewerkt aan de nieuwe Omgevingswet die in 2018 van kracht moet worden. Onderdeel hiervan is het Besluit activiteiten leefomgeving. Hierin worden onder andere de lozingen vanuit de recreatievaart gereguleerd. Samen met de andere waterschappen dringen we er op aan dat de regelgeving zodanig wordt, dat handhaving mogelijk wordt.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

2	Inwoner Heerenveen
	WFN 151 8335
a	Inspraakreactie
	<p>Voor 50 jaar terug zat er weinig begroeiing in de sloten, het water was schoon en ik kon de bodem zien. Vroeger zaten de sloten vol met verschillende vissoorten, salamanders, kikkers enzovoorts. Tegenwoordig is het leven in de sloten bijna uitgestorven en dat is toch een grote verarming. Het staat er schrikbarend slecht voor met diverse sloten. Ze groeien in de zomer helemaal dicht. In de herfst worden de sloten weer schoongemaakt en komen er vrachten begroeiing uit de sloten. Dat kost veel tijd en geld en is slecht voor het milieu.</p> <p>Wat kan er aan gedaan worden om minder begroeiing in de sloten te krijgen?</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Intensivering van de landbouw en lozing van huishoudelijk afvalwater heeft in het verleden geleid tot een sterke eutrofiëring (vermesting) van het oppervlaktewater, met de door de inspreker genoemde effecten. De Wet verontreiniging afvalwater (1970) en mestwetgeving (sinds jaren tachtig) hebben geresulteerd in minder waterverontreiniging en daardoor een gestage verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit, waarbij de diversiteit van het waterleven weer is toegenomen. De Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) richt zich specifiek op ecologisch herstel (waaronder een evenwichtige vegetatie). Het KRW-maatregelenpakket is in 2015 vastgesteld en is onderdeel van het Waterbeheerplan. De maatregelen richten zich onder andere op vermindering van de emissies van nutriënten naar het oppervlaktewater, waardoor de 'productiviteit' van het watersysteem zal afnemen en sloten minder snel dicht zullen groeien. De natuurlijke balans terugkrijgen vergt veel tijd. Daarnaast wordt ingezet op het differentiëren van het onderhoud voor een ecologisch beheer van onze wateren die meer recht doet aan flora en fauna. Onder andere door extensiveren van het onderhoud van watergangen, waarbij een deel van de vegetatie kan blijven staan. Indien nodig wordt de watergang hiervoor daar waar mogelijk verbreed. Hierdoor wordt de waterbodem zo weinig mogelijk beroerd en kan zich een stabielere en meer gevarieerde vegetatie ontwikkelen.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

3	Inwoner Hansweert (Zeeland)
	WFN 151 9053
a	Inspraakreactie
	<p>Wellicht weet u niet dat lood verloren door sportvissers de grootste bron (30 % totaal) van loodverontreiniging is in het binnenwater. Maar 54 ton per jaar is rekenkundig 2300 kilo in uw water. U heeft hier bijvoorbeeld mee te maken bij het uitgeven van visrecht, bij het verwijderen van baggerspecie, bij de inventarisatie van de belasting van de waterlichamen of bij het monitoren van de waterkwaliteit.</p> <p>Lood is een prioritaire stof. De emissie van prioritaire stoffen moet worden beperkt en beëindigd op basis van de KRW. Ook als er geen overschrijdingen van de normen wordt gemeten.</p> <p>Mijn vraag aan u is dan ook hoe u de verdere verontreiniging van uw wateren met lood door sportvissers gaat beëindigen in het waterbeheerplan?</p> <p>Bedenkt u hierbij dat inmiddels voor alle gebruikte visgewichten gangbare loodvrije alternatieven voorhanden zijn. En bedenk dat het gebruik van loodlossystemen in de huidige sportvisserij toeneemt. Het verlies van lood is hierbij een bewuste keus van de sportvisser.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Het waterschap is op de hoogte van bronnen van lood in het beheergebied en het feit dat de emissie van lood (prioritaire stof) beëindigd moet worden. Het terugdringen van emissies van prioritaire stoffen valt primair onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Het Rijk beoordeelt lood niet als een probleemstof, omdat normen voor deze stof niet overschreden worden. Om die reden geeft het Rijk geen hoge prioriteit aan het terugdringen van de loodemissies. Wel wordt door het Rijk samen met de stakeholders onderzocht of het sluiten van een Green Deal voor dit onderwerp een haalbare optie is.</p> <p>Sportvisserij Nederland roept samen met andere leden van de Europese brancheorganisatie, de marktsector en de sportvissers op om uiterlijk vanaf 2020 te stoppen met het produceren, verdelen en gebruiken van lood.</p> <p>Als waterbeheerder zien wij het nut en de noodzaak om loodemissies terug te dringen. Het waterschap heeft echter slechts beperkte mogelijkheden hierop invloed uit te oefenen. Wetterskip Fryslân zal de mogelijkheden om het gebruik van vislood te verminderen aan de orde stellen bij het tot stand komen van het Visplan, dat jaarlijks door de Visstand-beheercommissie wordt opgesteld. Om te komen tot een beëindiging van het gebruik per 2020, zullen in de komende jaren stappen gezet moeten worden.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

4	Bond van Friese VogelWachten (BFVW) Wommels
	WFN 151 9162
a	Inspraakreactie
	Gelet op de omstandigheid dat er m.i.v. van 2016 het nieuwe provinciale weidevogelbeleid zal vigeren door de inrichting van weidevogelkerngebieden en de oprichting van de Collectieven (voorheen ANV's) verzoekt de BFVW het Wetterskip eerdergenoemd maatwerk te continueren en liefst zo mogelijk uit te breiden. Dat geldt ook voor het versneld realiseren van plas-drassituaties op boerenland.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Zoals door inspreker gesteld is het weidevogelbeleid een provinciale verantwoordelijkheid. Wetterskip Fryslân faciliteert dit beleid en verleent bijv. vergunningen voor (tijdelijk) hogere peilen. Daarbij werd en wordt maatwerk geleverd, in overleg met grondeigenaren, natuurorganisaties, BFVW en provincie.</p> <p>Het waterschap is daarbij gehouden aan de regels van de Keur. Voor de realisatie van voor weidevogels gewenste plasdras-situaties wordt in de meeste gevallen water opgepompt. Recent zijn de algemene regels bij vergunningverlening volgens de Keur aangepast. In veel gevallen valt het onttrekken van water binnen de algemene regels waardoor er geen vergunning/melding meer noodzakelijk is. De situaties waar vergunning/melding toch nodig is zijn expliciet gecommuniceerd.</p> <p>Met ingang van 2016 worden de kosten voor waterhuishoudkundige inrichting en beheer van weidevogelbeheergebieden in agrarisch gebied betaald door de Provincie (50%) en uit de regeling POP3-weidevogellandschappen.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
b.	Inspraakreactie
	Voorts adviseert de BFVW het aanvragen van vergunningen voor aangepast waterbeheer ten behoeve van het weidevogelbeleid soepel te laten verlopen. Een te bureaucratisch proces ter zake werkt demotiverend. Het geven van voorlichting door het Wetterskip bij het aanvragen van deze vergunningen wordt van harte aanbevolen evenals het laag houden van de kosten daarvan.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>De (agrarische) Collectieven nemen initiatieven om de leefomstandigheden voor weidevogels te verbeteren. De benodigde plannen worden opgesteld door de Collectieven zelf. M.b.t. plasdras situaties wordt verwezen naar de reactie onder 4-a.</p> <p>Wetterskip Fryslân werkt in principe mee aan het verhogen van waterpeilen t.b.v. weidevogels. Voorwaarde is dat de impact op de verschillende belangen beperkt is en dat er een watervergunning wordt afgegeven. Voordat een vergunning verleend kan worden, wordt er door het waterschap gekeken naar o.a. de effecten op aanliggende eigenaren, bebouwing, natuur, infrastructuur, waterbeheersing en waterkwaliteit.</p> <p>Wetterskip Fryslân geeft actief voorlichting over het peilbeheer voor weidevogels.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
c.	Inspraakreactie
	Verder adviseert de BFVW met betrekking tot het dempen van sloten een effectieve compensatieregeling te borgen waarbij de oude structuren van waterwegen behouden blijven. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het verlies aan sloten niet gecompenseerd kan worden door minder sloten aan te leggen en die dan dieper of breder te laten zijn dan de

	gedempte sloten eerder waren. Alsdan kan biotoopverlies (aaneengesloten mega grote percelen) worden voorkomen!
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Op pagina 38 van het WBP is opgenomen: “Om de gewenste toestand van de watersystemen in stand te houden, hanteert Wetterskip Fryslân vergunningverlening en handhaving. De vergunningen zorgen er voor dat activiteiten en ruimtelijke ontwikkelingen zo plaatsvinden, dat het peilbeheer gewaarborgd blijft. Tegen activiteiten die het peilbeheer negatief beïnvloeden, wordt handhavend opgetreden. Het accent ligt daarbij op het behoud van voldoende waterberging.”</p> <p>Het behoud van voldoende waterberging in een deelsysteem staat daarmee voor Wetterskip Fryslân voorop. Daarbij streven we naar een vergroting van de waterberging. In geval een grondeigenaar plannen heeft voor demping van een watergang beschikt Wetterskip Fryslân over een duidelijke regeling. In de Keur is vastgelegd dat voor alle (deel)watersystemen ongeacht de waterhuishoudkundige functies, slootdempingen alleen zijn toegestaan, als het gedempte oppervlak volledig wordt gecompenseerd. De compensatie dient plaats te vinden door het graven van nieuwe dan wel het verbreden van bestaande watergangen.</p> <p>Bij de uitvoering van al onze projecten houdt Wetterskip Fryslân rekening met alle belangen; waaronder ook relevante landschappelijke-, natuur en cultuurwaarden. Formele toetsing aan landschappelijke, cultuurhistorische en natuur waarden dient, indien van toepassing door de gemeente te worden verricht en is afhankelijk van de bepalingen in het ter plaatse geldende bestemmingsplan.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
d.	Inspraakreactie
	Tegen de achtergrond van het vorenstaande ligt het in de rede om bij de vaststelling van het peilbeleid ten behoeve van de weidevogelstand en samenhangende richtlijnen voor de toekomst ook de BFVW te betrekken
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Wetterskip Fryslân zal de BFVW uitnodigen voor een overleg over de werkwijze van Wetterskip Fryslân ten behoeve van weidevogels en het beleid m.b.t. peilbeheer.</p> <p>De betrokken organisaties (zoals It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Friese Milieufederatie, Kollektievenberie, Provincie Fryslân en de BFVW!) houden reeds regelmatig (ca. 6 keer/jaar) een afstemmingsoverleg over weidevogels in Fryslân (Olterterpoverleg).</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

5	Provincie Groningen Groningen
	WFN 152 0122
a	Inspraakreactie
	In algemene zin is onze belangrijkste opmerking dat de nadruk ligt op de provincie Fryslân. Dit is begrijpelijk, gezien het percentage van het beheersgebied van het Wetterskip Fryslân dat in de provincie Fryslân ligt, maar niet altijd terecht. Een aantal van onze zienswijzen hebben hierop betrekking. Het merendeel van de zienswijzen zijn tekstueel van aard. Pagina 5: De Provincie Groningen presenteert in 2016 een Omgevingsvisie en een Omgevingsverordening. Geen POP
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Zal in de tekst van pagina 5 van het WBP worden aangepast
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 5 WBP: oude tekst: <i>“De provincie Groningen presenteert in 2016 haar Provinciaal Omgevingsplan”</i> vervangen door: <i>“De Provincie Groningen presenteert in 2016 een Omgevingsvisie en een Omgevingsverordening”</i>
b	Inspraakreactie
	Pagina 6: Ook de provincie Groningen stelt eind 2015 de KRW factsheets vast.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Tekst pagina 6 wordt aangevuld met provincie Groningen
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 6 WBP: 1 ^e volzin bovenaan wordt: <i>“Eind 2015 stelden de provincies Fryslân en Groningen en Wetterskip Fryslân de KRW factsheets vast.”</i>
c	Inspraakreactie
	Pagina 23: Aangegeven is, dat het waterschap een veiligheidsfilosofie voor het ontwerpen van regionale waterkeringen gaat uitwerken. Sprake is van risicogericht ontwerpen. Dat kan er toe leiden, dat de waakhogte voor de regionale waterkering kan variëren. Voor Groningen is het hierbij van belang dat de waakhogte van de regionale waterkering in Groningen moet aansluiten bij de waakhogte in Noorderzijlvest. Deze bedraagt minimaal 30 cm.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Wetterskip Fryslân gaat in haar beheergebied de filosofie van het risicogericht ontwerpen uitwerken. De veiligheidsnorm blijft daarbij 1:100 zoals door de provincies (Fryslân en Groningen) is vastgesteld. Met de nieuwe aanpak wordt meer maatwerk geleverd. De Groningse waterkeringen in ons beheergebied zijn onderdeel van het Friese boezemsysteem. Daarmee is noodzaak tot aansluiten op Noorderzijlvest niet aan de orde. Bovendien liggen de waterkeringen die de provinciegrens kruisen voor het grootste deel in de provincie Fryslân. Er is afgesproken dat voor provinciegrensoverschrijdende waterkeringen de provincie waarin de keringen voor het grootste deel liggen, de norm, toetsing en ontwerp van de keringen bepaalt. In dit geval is dat dus de Provincie Fryslân. De Provincie Fryslân stemt in met onze veiligheidsfilosofie voor het ontwerpen van regionale waterkeringen. Ten slotte is Wetterskip Fryslân van mening dat het opleggen van algemene waakhogten - zoals u in uw zienswijze voorstelt - geen recht doet aan het feit dat ieder kadetracé anders is. Wij gaan dus niet uit van algemene waakhogten, maar kijken per kade naar de benodigde waakhogte. Per kadetracé wordt een locatie-specifiek ontwerp gemaakt. Graag nemen we u mee in de uitkomsten per kadetracé.

	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
d	Inspraakreactie
	Pagina 29: Rol van het hoofdwatersysteem voor de doorvoer van water naar Groningen benoemen.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Tekst WBP zal worden aangevuld met een zin over de doorvoer van water naar de provincie Groningen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 30 WBP: aanvulling op tekst paragraaf Friese boezem: <i>"Via de boezem wordt een flinke hoeveelheid water doorgevoerd naar de provincie Groningen"</i> .
e	Inspraakreactie
	Pagina 30: Indien het natuurgebied in de provincie Groningen ligt dienen maatregelen of mogelijke aanpassingen van doelen of functies met de provincie Groningen te worden besproken. Hier dus beide provincies dan wel algemeen "de betrokken provincie" te noemen.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De tekst van het WBP zal worden aangepast conform het voorstel.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 30 WBP, onder Verdroging in natuurgebieden; oude tekst <i>"Wetterskip Fryslân werkt samen met de provincie Fryslân, de terreinbeherende organisaties ....."</i> vervangen door: <i>"Wetterskip Fryslân werkt samen met de provincies, de terreinbeherende organisaties etc."</i>
f	Inspraakreactie
	Pagina 35: Anticiperend peilbeheer op de boezem en het afstemmen van het peilbeheer hierop betekent wel dat een "Scherper" peilbeheer wordt gevoerd. Dit draagt ook risico's in zich. We gaan ervan uit dat dit ook wordt meegenomen in de actualisatie van peilbesluit en het operationele waterbeheer.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Het anticiperend peilbeheer wordt meegenomen in het peilbesluit voor de Friese Boezem en het operationele peilbeheer van de boezem. Eventuele risico's worden daarin meegenomen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
g	Inspraakreactie
	Pagina 37: Hoe gaat het Wetterskip Fryslân om met nieuwe watervragers (bijv. Industrieën) gezien het feit dat dit effect kan hebben op het voorzieningenniveau van de hele regio
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Via de watertoets maakt Wetterskip Fryslân afspraken met gemeenten over de inrichting van het watersysteem afgestemd op de betreffende gebruiksfuncties. Met nieuwe watervragers worden afspraken gemaakt over de door het waterschap en door de watervrager te treffen maatregelen. Zuinig gebruik, voorraadvorming c.q. hergebruik van water zijn uitgangspunten voor het waterschap. Nadelige gevolgen voor andere watervragers willen wij voorkomen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
h	Inspraakreactie
	Pagina 56: De herijkte EHS (NatuurNetwerk Nederland) is in de provincie Groningen door PS al wel vastgesteld.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De tekst van het WBP wordt op dit punt aangevuld

	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 56 WBP; 2 ^e alinea onder Natuurnetwerk Nederland: oude tekst: <i>“Provinciale Staten van de provincies hebben deze echter nog niet definitief vastgesteld.”</i> Vervangen door: <i>“Provinciale staten van Fryslân hebben deze echter nog niet definitief vastgesteld; “Provinciale Staten van Groningen hebben de begrenzing van de herijkte EHS wel vastgesteld.”</i>
i.	Inspraakreactie
	Pagina 57: Als het goed is faciliteert Wetterskip Fryslân ook de provincie Groningen in het realiseren van het natuurbeleid
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De tekst van het WBP wordt op dit punt aangevuld
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 57 WBP 1 ^e zin onder Verdroging van de Natuur wordt gewijzigd als volgt: <i>“Wetterskip Fryslân faciliteert de provincies in het realiseren van het natuurbeleid”</i> .

6	Sportvisserij Fryslân Grou
	WFN 152 0505
a	Inspraakreactie
	<p>Doelen</p> <p>Op pagina 42 van het ontwerp waterbeheerplan worden de doelen beschreven die gehanteerd worden binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW). Om deze doelen vast te stellen zijn er referenties bepaald, hoe het watersysteem er in Nederland uit zou hebben gezien toen dit nog in een natuurlijke toestand verkeerde. Inmiddels is het watersysteem in Nederland en dus ook Fryslân, dusdanig veranderd dat het op geen enkele wijze meer lijkt op een natuurlijk systeem met bijbehorende kenmerken. Beken zijn gekanaliseerd, het waterpeil wordt stabiel op één peil gehouden, er zijn geen boezemlanden meer die geregeld onder water staan, in de kustregio een harde zoet-zout overgang en zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen van menselijk ingrijpen.</p> <p>Vanwege deze ingrepen zijn de waterlichamen in Fryslân binnen de KRW getypeerd als 'sterk veranderd' of 'kunstmatig'. Door deze typering zijn de normen die gehaald zouden moeten worden in een natuurlijke toestand verlaagd, maar blijven wel de natuurlijke maatlatten leidend. Het is vanuit de Sportvisserij de vraag of deze doelen wel realistisch zijn gesteld. Als we namelijk uitgaan van de Ecologische Kwaliteits Ratio (EKR), waarbij 1 staat voor ecologisch optimaal en 0 voor ecologisch dood, zouden we na de doelenverlaging uit kunnen komen op een norm van 0.2 of 0.1 wat erg dicht zit bij ecologisch dood, terwijl we toch uit de beschikbare gegevens weten dat er ca. 250 kg/ha vis in het systeem aanwezig is. Vanuit deze redenering zouden wij willen aandringen op een evaluatie van de typering zoals deze door Wetterskip Fryslân zijn gedaan voorafgaand aan de vorige planperiode. Met een andere typering zouden er andere maatlatten van toepassing worden welke mogelijk realistischer zijn voor het Friese watersysteem. Een voorbeeld zou kunnen zijn dat de wateren getypeerd kunnen worden als kunstmatig in plaats van sterk veranderd.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	In de planperiode 2016-2021 worden de KRW-doelen in samenhang geëvalueerd en eventueel bijgesteld. De doelen ten aanzien van de visstand zijn hier onderdeel van. De provincie stelt de doelen vast. Het waterschap heeft hierbij een adviserende rol. Met Sportvisserij Fryslân is reeds afgestemd dat zij betrokken zullen worden bij de evaluatie van de doelen, waarbij bepaald zal worden wat een realistische en haalbare visstand is, in samenhang met andere ecologische factoren zoals doorzicht, nutriëntenbelasting en plantengroei. De typering van de waterlichamen in meren, kanalen en polders staat hierbij wat het waterschap betreft niet ter discussie. Wel wordt in Nederland gesproken over het kunnen toekennen van een nieuwe beektype, dat beter passend is bij de (zeer) langzaam stromende beken zoals die in Nederland voorkomen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
b	Inspraakreactie
	<p>Natuurvriendelijke oevers</p> <p>Het is erg positief voor vis en de visstand dat er veel geïnvesteerd wordt in het aanleggen van natuurvriendelijke oevers (NVO's). De vis vindt in deze oevers paai en schuilgelegenheid, wat positieve effecten met zich mee brengt in zowel de soortendiversiteit als in hoeveelheid biomassa van doelsoorten van de KRW. Echter NVO's bestaan veelal uit oevers met een flauw talud met veel begroeiing als riet, waardoor het water onbereikbaar wordt voor de sportvisser. De ontwikkeling van het aanleggen van NVO's wordt vanuit de sportvisserij positief ondersteund, wel zou Sportvisserij Fryslân als belanghebbende partij vroegtijdig in de planvorming betrokken willen worden. Zo kunnen de sportvisserij belangen worden meegenomen binnen de verschillende oevers- en kadeprojecten.</p>

	<p>Naast de aanleg van NVO's kan natuurvriendelijk onderhoud een negatief effect hebben op de bereikbaarheid van het water vanaf de oever. Als Sportvisserij Fryslân hechten we veel waarde aan goed bereikbaar (vis) water. Op de plaatsen waar natuurvriendelijk beheer en onderhoud wordt toegepast zouden wij met Wetterskip Fryslân de mogelijkheden willen bespreken om kleine openingen in de vegetatie te maken voor sportvissers zodat zij bij het water kunnen komen. Als voorbeeld kan hiervoor gewezen worden naar Waterschap Noorderzijlvest die op dit vlak al samenwerkt met de georganiseerde sportvisserij. Daar worden vrijwilligers ingezet voor het vrijmaken van visplaatsen op belangrijke trajecten voor de sportvisserij.</p>
	<p>Reactie Wetterskip Fryslân</p>
	<p>Het faciliteren van recreatief medegebruik van wateren en gronden die eigendom zijn van het waterschap staat hoog in ons vaandel. Voorwaarde is dat daardoor geen schade ontstaat aan die eigendommen, aan de ecologische waterkwaliteit. De waterstaatkundige functies mogen niet worden geschaad.</p> <p>In diverse projecten van het waterschap zijn in samenwerking met o.a. Sportvisserij Fryslân voorzieningen zoals vissteigers aangelegd. In paragraaf 6.1.4 is een aantal criteria opgenomen waaraan moet worden voldaan voor recreatief medegebruik.</p> <p>Sportvisserij Fryslân stelt voor om de mogelijkheden voor het maken van openingen in vegetatie te bespreken. Wetterskip Fryslân stelt voor dit onderwerp in de VBC aan de orde te laten komen. Wij stellen ons hier echter terughoudend in op. Vegetatie in het water heeft een directe functie voor de waterkwaliteit en vaak ook een functie als bescherming van de boezemkaden. Dit neemt niet weg dat er gevallen kunnen bestaan waarbij de toegankelijkheid van het water kan worden verbeterd, zonder dat dit ten koste gaat van doelen van het waterschap. Hierbij kan gedacht worden aan situaties met brede stroken landriet, waardoor het watersysteem niet toegankelijk is.</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>
	<p>Geen aanpassingen in de tekst van het WBP</p>
c	<p>Inspraakreactie</p>
	<p>Vismigratie</p> <p>Wetterskip Fryslân investeert momenteel veel in het passeerbaar maken van stuwen en gemalen voor vissen. Vanuit de sportvisserij juichen wij dit toe. Een betere passeerbaarheid betekent voor de vissen een groter leefgebied en een gezondere visstand. Vanuit Sportvisserij Fryslân willen we benadrukken de meeste inspanning te leveren bij de belangrijkste knelpunten in het watersysteem, zoals de zoet-zout overgangen, knelpunten tussen boezemwateren en knelpunten tussen de boezem en polderwateren. We zouden graag zien dat de Visstand-beheercommissie (VBC) Friese Boezem structureel wordt geïnformeerd omtrent de voortgang van de vismigratie binnen Fryslân.</p>
	<p>Reactie Wetterskip Fryslân</p>
	<p>Het verbeteren van de mogelijkheden voor vismigratie wordt in samenwerking met de vier noordelijke waterschappen gerealiseerd binnen het programma 'Ruim baan voor vissen'. Dit programma richt zich op het oplossen van prioritaire knelpunten zoals door Sportvisserij Fryslân genoemd in de inspraakreactie. In de KRW-plannen voor de periode 2016-2021 heeft een actualisatie van de prioritaire knelpunten plaatsgevonden. Ook met het visvriendelijk maken van gemalen (waardoor het vermalen van vis wordt voorkomen) worden door Wetterskip Fryslân de mogelijkheden voor vismigratie verbeterd. De VBC speelt zelf ook een rol bij het verbeteren van de vismigratie. Bijvoorbeeld door het overzetten van aal. Er is een bestaande afspraak dat ons waterschap de VBC informeert bij de jaarlijkse actualisatie van het Visplan over de stand van zaken m.b.t. de visvriendelijkheid van gemalen en kunstwerken (o.a. met een actuele kaart). Daarnaast staat ons waterschap te allen tijde open voor vragen en suggesties op dit terrein.</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>

	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
d	Inspraakreactie
	Overige wateren Er zal de komende planperiode worden gewerkt aan het vaststellen van doelen voor de overige wateren. Dit zijn de wateren die buiten het boezemsysteem vallen en betreffen voornamelijk polderwateren. Momenteel loopt de informatievoorziening via de VBC, maar graag zouden we als Sportvisserij Fryslân rechtstreeks geïnformeerd willen worden over dit proces.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Het vaststellen van doelen voor overige wateren is een verantwoordelijkheid van de provincie. De provincie zal ook het initiatief nemen om het proces en de wijze van communicatie dat aan de vaststelling vooraf gaat, in te richten.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
e	Inspraakreactie
	Actualiseren beleid en uitvoering maatregelen ten aanzien van vis Het actuele beleid van Wetterskip Fryslân t.a.v. vis is vastgelegd in de beleidsnota ecologie en vis, waar we als Sportvisserij Fryslân op hebben ingesproken voordat deze definitief werd vastgesteld. Als de visserijwet verandert zal deze beleidsnota daarop aangepast worden, zoals staat beschreven in het ontwerp-WBP. Vanuit Sportvisserij Fryslân verzoeken wij het Wetterskip ons vroegtijdig te betrekken in deze actualisatie van het beleid zodat we waar mogelijk de beleidsnota kunnen versterken door het opnemen van de sportvisserij belangen. Hierdoor wordt het draagvlak onder de sportvissers aanzienlijk vergroot. In het ontwerp-WBP is vermeld dat er in de komende planperiode wederom beoordeeld zal worden of een pilot met het wegvangen van brasem een effectieve maatregel zou kunnen zijn. Wij verwijzen voor dit punt graag naar het uitgebreide proces zoals dat voorheen is verlopen omtrent het onderzoek naar de mogelijkheden voor een pilot visstandbeheer. Toen bleek uit rapportage van Witteveen + Bos dat dit geen haalbare maatregel is op de Friese boezem. Voorafgaand en tijdens het onderzoek is een aantal keren een begeleidingscommissie hiervoor bijeen geweest. In deze commissie waren de betrokken partijen vertegenwoordigd en werden de plannen / onderzoeken uitgebreid besproken Sportvisserij Fryslân wijst een dergelijk ingrijpen in de visstand af. Mocht op termijn wederom een pilot visstandbeheer worden overwogen, zien wij graag dat het Wetterskip deze begeleidingscommissie informeert en wederom bij elkaar roept. Sportvisserij Fryslân kan dan als visrechthebbende participeren in dit proces en als belanghebbende zorgen voor deskundige inbreng.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Momenteel vinden inhoudelijke voorbereidingen plaats voor de actualisatie van het beleid ten aanzien van vis. Sportvisserij Fryslân wordt hierbij betrokken. Ook de doorwerking van de komende herziening van de Visserijwet zullen wij met Sportvisserij Fryslân afstemmen. Wij gaan er hierbij van uit dat de actualisatie van de Visserijwet op korte termijn (2016) doorgevoerd zal worden, zodat de actualisatie van het beleid van Wetterskip Fryslân in één keer kan plaatsvinden. Actieve ingreep in de visstand kan een (kosten)effectieve maatregel zijn om een omslag in het ecologisch herstel te bereiken. In het gebiedsproces, voorafgaand aan de plannen voor de periode 2010-2015 zijn afspraken gemaakt met Sportvisserij Fryslân over het wegvangen van brasem als KRW-maatregel. In de periode 2010-2015 hebben Sportvisserij Nederland, Sportvisserij Fryslân en Wetterskip Fryslân gezamenlijk criteria ontwikkeld waaraan moet worden voldaan voordat deze maatregel kan worden uitgevoerd. Uitvoering van deze maatregel in de periode 2016-2021 kan dus pas plaats vinden als aan deze criteria wordt

	<p>voldaan.</p> <p>In de rapportage van Witteveen+Bos over het gezamenlijke onderzoek naar een pilot visstandbeheer is naar voren gekomen dat de nutriëntenbelasting (en de onzekerheden daarin) een belangrijke rol speelt bij de beoordeling of een pilot visstandbeheer succesvol zal zijn of niet. Het rapport sluit af met de zin: "Nader inzicht in de belastingsituatie maakt het mogelijk om beheervisserij en andere maatregelen in de context van de boezem te beschouwen, waardoor meer zekerheid zal worden verkregen over de effectiviteit van deze maatregelen". Momenteel zijn wij ons verder aan het verdiepen in de belastingsituatie van de boezemmeren, de wijze waarop de PCLake modellen in de Friese situatie het beste kunnen worden toegepast, resulterend in de meest betrouwbare uitkomsten van de huidige en kritische fosfaatbelastingen, en in de oorzaken en aanpak van het geringe doorzicht van het water. Wanneer de resultaten van verder onderzoek ertoe leiden dat de kansrijkheid van een geslaagde pilot hoog genoeg wordt geschat, zal alsnog een pilot worden uitgevoerd. Net als in de afgelopen jaren zullen wij hierbij de samenwerking met Sportvisserij Fryslân en een begeleidingscommissie zoeken.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
f	Inspraakreactie
	<p>Tot slot</p> <p>Een goede bereikbaarheid van het water is voor de sportvissers essentieel. Eenmaal bij het water willen de sportvissers kans maken om een vis te vangen. De afgelopen jaren zien we de waterkwaliteit veranderen; wateren worden helderder en de vangsten dalen. Veelal blijkt dat het voedselaanbod onvoldoende is. De ervaren verandering in ecologie en in biomassa zijn mede ontstaan door de invoering van de KRW met al haar maatregelen. Uiteraard hoeft deze ontwikkeling niet negatief te zijn voor de visserij, maar wel benadrukken wij dat er 'gezond' water moet worden nagestreefd en niet per definitie 'helder' water. Als het huis van de vis in orde wordt gemaakt en uitspoeling van nutriënten en andere lozingen worden tegen gegaan, zal de waterkwaliteit vanzelf veranderen en zal een bijbehorende visstand ontwikkelen. Maatregelen als een pilot visstandbeheer horen wat ons betreft dan ook zeker niet tot effectieve maatregelen de doelen te behalen.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>In de afgelopen jaren is het water inderdaad helderder geworden. Ook zien wij een toename van plantengroei. De KRW-maatregelen zijn hierop ook gericht. Monitoring van de visstand door Wetterskip Fryslân laat echter niet zien dat er sprake is van een teruglopende visstand. In 2015 is alleen in het Sneekermeer minder vis gevangen dan in voorgaande jaren. De voedselrijkdom van het water is sinds 2006 vrijwel constant. Voor fosfaat is in een aantal wateren sprake van de stijgende trend.</p> <p>De doelstelling van de KRW is het bereiken van een goede ecologische toestand. Een visstand die past bij het waterlichaam is hier onderdeel van. Het bereiken van deze goede toestand is afhankelijk van diverse factoren zoals voldoende doorzicht en afwezigheid van een overschot aan nutriënten in het water. Deze factoren zijn geen doelen op zich, maar dragen bij aan de goede ecologische toestand.</p> <p>De effectiviteit van visstandbeheer om een omslag naar helder water te bereiken is afhankelijk van verschillende randvoorwaarden (zie ook beantwoording onder 6-e).</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

7	Namens de Friese gemeenten
	WFN 152 0526 (Mail) WFN 152 0443 (Brief)
a	Inspraakreactie
	<p>Samenwerkingsverbanden</p> <p>Onder het kopje: Gezamenlijke doelen in de Friese waterketen (blz. 49) wordt geschreven: "Daarbij sluit het waterschap aan bij de gemeentelijke regioaanpak, waarbij clusters van acht gemeenten samen optrekken bij invullen van de waterketenopgaven."</p> <p>Wij verzoeken u de reeds ontstane regio's en samenwerkingsverbanden te handhaven en te respecteren. Wateronderwerpen benoemen in de streekagenda's kan prima maar de uitwerking van de wateronderwerpen worden besproken in het GAWO (gemeentelijk ambtelijke water overleg) en PBOW smal en breed met de waterwethouders.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	In het PBOW-smal is afgesproken om met gemeenten, provincie en waterschap de samenhang en afstemming tussen streekagenda en PBOW-smal nader te duiden. Een voorstel wordt in 2016 voorgelegd aan het PBOW-smal.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
b	Inspraakreactie
	<p>Uitvoeringsprogramma</p> <p>In de reactie van de Provincie en het Wetterskip medio 2015, op de bestuurlijke bespreking van de bevindingen van de werkgroep WHP/WBP, zie eerder in deze inspraakreactie, laat het Wetterskip weten: "Wetterskip Fryslân werkt een Uitvoeringsplan voor het WBP uit. In het PBOW-smal is toegezegd dat dit Uitvoeringsplan in het najaar 2015 met de ambtelijke werkgroep van de Friese gemeenten zal worden besproken".</p> <p>Het ontwerp WBP bevat echter geen Uitvoeringsplan. Via uw ambtelijke vertegenwoordiging hebben wij mogen vernemen dat de maatregelen wel op kosten zijn gezet en meegenomen in uw begroting en meerjarenperspectief, maar niet zijn uitgewerkt tot een Uitvoeringsplan, tenminste, niet een plan wat meegaat in de inspraak. Hiermee vervalt de mogelijkheid van de gemeenten en andere insprekers om alle voorgestelde beheermaatregelen volledig op effect (maatschappelijk, financieel, ruimtelijk enzovoort) te toetsen, wat het voorliggende WBP tot een abstract, meer beleidsmatig dan uitvoeringsplan maakt.</p> <p>Deze keuze heeft ons inziens effect op de wijze van samenwerking bij het opstellen van uitvoerings- en/of maatregelenplannen. Om recht te doen aan inspraak, maar vooral aan samenwerking, dient er een zorgvuldig proces te worden opgestart waarbij ruimte en flexibiliteit, zowel in beleid als in financiën, in acht wordt genomen bij het opstellen van de uitvoerings- en/of maatregelenplannen. Wij zien die samenwerking en het proces daartoe graag geborgd in uw WBP waarin u vastlegt op welke wijze (hoe, waar en wanneer) betrokken partijen een rol in het proces krijgen om tot uitvoeringsmaatregelen te komen, waarbij waarvoorstaan dat gemeenten van meet af aan betrokken worden bij uw planvorming.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Wetterskip Fryslân heeft besloten de maatregelen voortvloeiende uit het voorliggende WBP niet verder uit te werken in een zgn. Uitvoeringsplan. Het betreffen beleidsvoornemens die in een later stadium van concrete uitwerking intensief besproken worden met samenwerkingspartners zoals de Friese gemeenten, danwel in reeds eerder overeengekomen regelingen of separate afspraken zijn vastgelegd. Wij hebben besloten om de maatregelen voortvloeiende uit het voorliggende WBP wel op kosten te zetten. Op die wijze vindt borging van de benodigde financiële middel plaats in begroting en meerjarenperspectief.</p> <p>Zie tevens reactie op 6-a.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021

	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
c	Inspraakreactie
	<p>Integraal Waterschap en baggerplan</p> <p>Het Wetterskip staat voor veilig, voldoende en schoon water. Deze thema's zijn in het ontwerp WBP separaat uitgewerkt. Hoofdstuk 4, Voldoende water, kenmerkt zich door peilbeheer met een focus op aan- en afvoer van water. Hoofdstuk 5, Schoon water, richt zich op het beschermen en verbeteren van de ecologische kwaliteit door emissies terug te dringen. Wetterskip Fryslân is een integraal waterschap dat bij haar waterbeheer integraal rekening dient te houden met deze doelen. Wij zien dit onvoldoende terug in het ontwerp WBP.</p> <p>Ter illustratie verwijzen wij naar paragraaf 4.5, instandhouding watersysteem. Hierin wordt onder het kopje baggeren aangegeven dat door het terugbrengen van de baggerfrequentie er problemen ontstaan in de aan- en afvoer van water. Dat is uiteraard niet het enige probleem dat er ontstaat door minder te baggeren. Er ontstaan ook problemen met de waterkwaliteit, de daaraan gekoppelde ecologie en recreatie (betrokken burger).</p> <p>Met deze zienswijze verzoeken wij u, net zoals u in paragraaf 6.1 Watertoets, van andere partijen verlangt dat bij ruimtelijke plannen en activiteiten er aandacht is voor water veiligheid, kwantiteit en kwaliteit, bij al uw voorgestelde maatregelen te onderbouwen wat de consequenties zijn ten aanzien van veilig, voldoende en schoon water.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Het verbeteren van de waterkwaliteit wordt in deze paragraaf ook als een doel genoemd, dat door uitvoering van onderhoud kan worden bereikt. Enkele teksten in paragraaf 4.5. worden aangepast, waarbij het onderhoud ten behoeve van waterkwaliteit, ecologie nadrukkelijker wordt benoemd.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	<p>Pagina 38 onder Kopje Instandhouding watersystemen: <i>Oude zin: " Het onderhoud aan de hoofdwatgangen wordt niet alleen vanwege het peilbeheer uitgevoerd." Vervangen door de zin: "Het onderhoud aan de hoofdwatgangen wordt uitgevoerd voor het waarborgen van de water aan-en afvoer, de ecologie en waterkwaliteit."</i></p> <p>Volgende zin tekst aanvullen als volgt: Het waterschap heeft <i>daarnaast</i> afspraken gemaakt met de provincie en de gemeenten over het op diepte houden van de kleinere E- en F-vaarwegen (zie bijlage 3 kaart 3).</p> <p>Pagina 39 onder kopje baggeren: tekst aanvullen /wijzigen als volgt: Het terugbrengen van de baggerfrequentie betekent wel dat in een deel van de watgangen, waar het slib sneller aangroeit, problemen kunnen ontstaan voor de wateraanvoer en waterafvoer <i>en de waterkwaliteit</i>. Deze plaatsen zijn bekend en worden op slibaanwas <i>en waterkwaliteit</i> gemonitord. Ook monitort het waterschap <i>de E- en F-vaarwegen</i>. Als de leggerprofielen worden overschreden <i>kunnen knelpunten ontstaan voor het gebruik als vaarweg</i>. <i>In dergelijke situaties zal Wetterskip Fryslân vanuit haar verantwoordelijkheid als vaarwegbeheerder ad-hoc maatregelen nemen om die knelpunten op te lossen.</i></p>
d	Inspraakreactie
	<p>Reserveringszone Primaire waterkering (1)</p> <p>De ligging van de reserveringszone primaire waterkering is een zone die is bepaald door het Rijk (in Amvb Ruimte) en is door provincie Fryslân in de Verordening Romte en door Wetterskip Fryslân in de Keur en Legger overgenomen. De reserveringszone ligt zowel binnendijs als buitendijs. Door o.a. de gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel zijn destijds zienswijzen ingediend. De gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel zijn van mening dat de begrenzing mogelijk in de toekomst zou moeten worden aangepast, waarbij de</p>

	reserveringszone binnendijsk verdwijnt.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De verantwoordelijkheid voor de reserveringszones ligt bij de provincie Fryslân. Aanpassing van het WBP is derhalve niet aan de orde. Naar aanleiding van eenzelfde zienswijze op het WHP voert de provincie Fryslân (de volgende tekstwijziging in het WHP door: De tweezijdige reserveringszones zijn bedoeld om in meerdere rondes toekomstige dijkversterkingen uit te kunnen voeren. Daarbij is het van belang om maatwerk te kunnen leveren en rekening te kunnen houden met plaatselijke omstandigheden. Op het moment dat dijkversterking aan de orde is kan pas de afweging plaats vinden tussen binnendijsk- en buitendijsk, rekening houdend met alle belangen. Binnen het bebouwde gebied van de kustplaatsen is bouwen nabij de primaire waterkering mogelijk, als voldaan wordt aan de eisen die Wetterskip Fryslân daaraan stelt.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
e	Inspraakreactie
	Reserveringszone Primaire waterkering (2) In het onlangs vastgestelde Ontwerp 4e WHP en Ontwerp WBP 2016-2021 komt de reserveringszone ook aan de orde. Wij willen er voor pleiten dat de huidige reserveringszones opnieuw tegen het licht worden gehouden op plaatsen waar het voorland, meestal in de vorm van kwelders, zomerpolders of dammen een positief effect kan hebben op de veiligheid van de dijken. Hier kan de reserveringszone mogelijk worden aangepast of buitendijsk worden gelegd. Op bepaalde plaatsen is nader onderzoek naar de functie van buitendijske aanwas en objecten op de golfaanval op primaire keringen, bijvoorbeeld in het geval van buitendijske zomerkaden, aan te bevelen. Bijvoorbeeld in het proces van de 'Project overstijgende verkenning'. Daarnaast komen er nieuwe locaties in beeld met voorland in het geval van kwelder groei en of kwelderontwikkeling. Ook kan gezocht worden naar manieren om de functie van voorland voor de veiligheid te versterken. Niet dat de natuurbelangen ondergeschikt zijn maar er moet integraal afgewogen worden of beperkingen voor bewoners nodig blijven. Bovenstaande ook in het licht van de komende omgevingswet. Het probleem, dat burgers en bedrijven nadelen ondervinden van de beperkingen als gevolg van de reserveringszone speelt met name in de bebouwingsconcentraties, zoals het dorp Wierum, en bij woningen en bedrijfsgebouwen langs de kering. Als voorbeeld een boer die een nieuwe stal op afstand van zijn bestaande bedrijfsgebouwen moet bouwen. De beperkende regeling blijkt in de praktijk ook niet te handhaven, bijvoorbeeld door het regime vergunningsvrij bouwen. Daarom zou de provincie het Rijk moeten aanzetten tot regelgeving die Handhaafbaar, Uitvoerbaar en Fraudebestendig (HUF-proof) is. De huidige regeling is een kadaverregeling die geen recht doet aan specifieke, lokale en feitelijke omstandigheden.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Zie reactie 7-d
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
f	Inspraakreactie
	Terugdringen Landbouwemissies: In het WBP staat op blz. 43 het onderstaande beschreven (geen citaat, maar omschrijving): Sinds de jaren 80 wordt hard gewerkt aan het terugdringen van emissies door de landbouw. Sinds 2006 is er echter geen sprake meer van een afname. Het grootste gedeelte van de meststoffen in het oppervlaktewater (ruwweg 80 %) is afkomstig van de landbouw. De emissies bereiken het oppervlaktewater met name via uitspoeling uit de bodem en via oppervlakkige afspoeling (bij hevige regen). Tevens zijn de landbouwemissies van bestrijdingsmiddelen een knelpunt.

Het voorstel in het WBP en WHP is om de landbouwemissies terug te dringen door middel van het DAW (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) met als doelstellingen: 80 % van de waterkwaliteitsproblemen oplossen in 2021 en 100 % in 2027. Het deltaplan (DAW) bestaat uit meer dan 30 landelijke projecten waarvan 5 in Friesland, waaronder ook het convenant 'erfafspoeling', dat is ondertekend door o.a. LTO en het Wetterskip Fryslân. Met het convenant erfafspoeling wil men de nutriëntenafspoeling vanaf het erf van melkveebedrijven met 80 % verminderen in 2021. Het verminderen van de nutriëntenemissie vanaf alleen het erf zou er daarbij mede toe moeten leiden dat het totale doel van het DAW, namelijk 80 % van de waterkwaliteitsproblemen oplossen in 2021, behaald wordt.

Bezwaren tegen deze aanpak (DAW en convenant)

De kwaliteit van het Friese oppervlaktewater laat al jaren te wensen over en voldoet niet aan de waterkwaliteitsdoelen van de KRW. Dit leidt ook bij gemeenten tot knelpunten (bv. bij zwemwaterlocaties, ecologische doelstellingen etc). Daarbij zal binnen de perioden 2016-2021 en 2021-2027 ook het Friese oppervlaktewater alsnog aan de KRW waterkwaliteitsdoelen moeten voldoen. Een hele opgave met grote belangen.

Bezwaar DAW

Wij zijn van mening dat met de voorgestelde aanpak (slechts aansluiten bij het DAW en het convenant erfafspoeling) de kans te gering is dat de KRW waterkwaliteitsdoelen in 2021 en 2027 worden behaald. Het DAW is een verzameling van projectideeën die willekeurig opgestart zijn en kunnen worden en met name gericht zijn op innovatie. Op dit moment staan in de projectenlijst van het DAW geen projecten genoemd die de bulk van de nutriëntenemissie onderzoekt, laat staan praktisch en grootschalig gaat aanpakken en oplossen. Hetzelfde geldt min of meer voor de vermindering van bestrijdingsmiddelen. Het hierop gerichte Friese project betreft pilots (onderzoeksfase) en geen grootschalige aanpak.

Bezwaar convenant erfafspoeling

Het convenant erfafspoeling is alleen gericht op het erf van de melkveehouderijen. Qua oppervlak maar een zeer gering gebied, afgemeten naar het totale bedrijfsoppervlak. De emissie vanaf het erf is daarbij onbedoeld en door de combinatie met het kleine oppervlak zeer gering. Daarbij regelt het Activiteitenbesluit de handelingswijze en aanpak hierin. De bulk van de nutriëntenemissie is daarentegen afkomstig door uitspoeling van landbouwgrond (zie blz. 43 WBP), waar de nutriënten in grote hoeveelheden overheen wordt gereden. Dit wordt echter niet aangepakt binnen het DAW of het convenant, terwijl hier al bewezen innovatieve technieken voor beschikbaar zijn.

Voorstel

Wij zijn van mening dat de KRW waterkwaliteits-doelstellingen in 2021 en 2027 ten aanzien van nutriëntenemissie alleen behaald kunnen worden met een aanpak van de bulk van de problematiek met reeds bewezen technieken. Er is simpelweg geen tijd meer voor verder onderzoek en dit is ook niet nodig voordat eerst de reeds ontwikkelde en bewezen technieken daadwerkelijk (grootschalig) worden toegepast. De bulk betreft de landbouwgronden zelf. Daarbij achten wij een strakkere evaluatie van het DAW en het convenant erfafspoeling nodig.

Bewezen technieken toepassen

Eén van deze bewezen technieken betreft het 'voorzuijverende gemaal' of maalkommen genaamd. Een innovatie die mede door het Wetterskip Fryslân is ontwikkeld en met succes is getest binnen het project 'Wetterlânnen' in de gemeente Tytsjerksteradiel. Het opstarten van de daadwerkelijke (grootschalige) toepassing van deze techniek bij poldergemalen zou leiden tot een daadwerkelijke vermindering van nutriëntenemissie vanuit de polder op de boezem.

	<p>Het bezinksel kan worden verzameld, verwijderd en deels worden hergebruikt (fosfaten). Nadat deze techniek in het ambtelijke vooroverleg over het concept WBP is genoemd als maatregel, is ambtelijk toegezegd dat deze techniek een plaats zou krijgen in het WBP. Dit is echter achterwege gelaten. Naar onze mening een gemiste kans die hersteld moet worden.</p> <p>Strakke evaluatie DAW en convenant In 2021 en 2027 moeten de KRW kwaliteitsdoelstellingen zijn behaald. Om de gekozen aanpak hiertoe (nu nog slechts met DAW en convenant) pas in 2021 en 2027 te evalueren is in onze ogen te laat. Bijsturing is dan niet meer mogelijk. Wij stellen voor om de resultaten van het DAW en het convenant te evalueren in 2017 en 2023. Indien hieruit blijkt dat de doelstellingen (van het DAW en het convenant) niet behaald gaan worden in 2021 en 2027, dan dient in ieder geval te worden opgeschaald in het grootschalig(er) aanpakken van de bulk van nutriëntenemissie (en emissie van bestrijdingsmiddelen).</p>
	<p>Reactie Wetterskip Fryslân</p>
	<p>Het verbeteren van de waterkwaliteit vraagt een inspanning van alle direct en indirect betrokkenen; zowel individuele ingelanden als organisaties én overheden. Wetterskip Fryslân voelt zich gesteund door de reactie namens de Friese gemeenten. Gezien het grote belang zullen alle organisaties daarin gezamenlijk moeten optrekken.</p> <p>Het realiseren van de in het DAW genoemde doelstellingen is een initiatief van de landbouwsector. De landbouwsector neemt daarmee haar verantwoordelijkheid voor de uit te voeren maatregelen. Wetterskip Fryslân participeert van harte in de samenwerking met de landbouwsector om de doelen te halen. Het DAW beoogt een forse bijdrage te leveren aan de wateropgaven in agrarische gebieden. Hiervoor is het noodzakelijk dat het DAW zich richt op een brede toepassing van reeds beschikbare technieken in de landbouwpraktijk. Kennisontwikkeling en innovatie zijn belangrijk, maar niet noodzakelijk om significante stappen te maken in het realiseren van de wateropgaven. Veel maatregelen die bijdragen aan het verminderen van emissies en verbeteren van de waterkwaliteit zijn opgenomen in het programma van POP-3. Hiermee is er in de periode tot en met 2020 een aanzienlijke financiële stimulans voor de agrarische sector om met deze maatregelen aan de slag te gaan. De inzet van Wetterskip Fryslân is dat met het DAW en POP-3 een flinke slag gemaakt gaat worden op gebied van waterkwaliteit.</p> <p>Tegelijkertijd is Wetterskip Fryslân zich er van bewust dat regionale partijen alléén de waterkwaliteitsproblemen niet kunnen oplossen. Dit is voor een belangrijk deel afhankelijk van keuzes die het Rijk maakt ten aanzien van het generieke mestbeleid en het beleid ten aanzien van bestrijdingsmiddelen. De zorg van de Friese gemeenten zal daarom ook nadrukkelijk moeten worden betrokken bij de evaluatie van de mestwetgeving.</p> <p>Wetterskip Fryslân heeft vooraleerst vertrouwen dat het Convenant erfafspoeling tot resultaat zal leiden. De voortgang van het convenant erfafspoeling en of het convenant voldoende perspectief biedt wordt geëvalueerd in 2018 en 2020. Bij onvoldoende voortgang en perspectief, zal het invoeren van een heffing op erfafspoeling opnieuw worden overwogen.</p> <p>Aan het door de gemeenten genoemde innovatieproject 'Wetterlânnen' wordt terdege opvolging gegeven. In de afgelopen jaren zijn naar aanleiding van het succesvolle innovatieproject reeds enkele maalkommen door Wetterskip Fryslân aangelegd. In de planperiode 2016-2021 zullen minimaal 6 poldergemalen van een maalkom worden voorzien. Deze maatregelen zijn opgenomen in de KRW-factsheets en daarmee onderdeel van het Waterhuishoudingsplan en het Waterbeheerplan.</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>

	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
g	Inspraakreactie
	<p>Noodbemaling Lauwersmeer</p> <p>We lezen in het WBP op blz. 12/13 dat u voornemens bent om onderzoek te doen naar extra (nood)bemaling vanuit het Lauwersmeer naar de Waddenzee. We ontvangen dit positief en zijn benieuwd naar de uitkomsten, en stellen u voor om ons hierover te informeren. We verwijzen u in dit kader nog op onze reactie naar de Deltacommissie op het Deltaplan. Wij -de Noordoost gemeenten- hebben hierin onze zorgen geuit over de boezempeilstijging bij extreme weersomstandigheden (neerslag en opstuwung door harde wind) en, in combinatie hiervan, een beperkte mogelijkheid tot afvoeren van oppervlaktewater naar de Waddenzee. De Deltacommissie heeft vervolgens onze reactie naar uw organisatie doorgestuurd. Hierop hebben wij van u nog geen reactie mogen ontvangen.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Naast andere maatregelen zoals het inrichten van extra bergingsgebieden langs de boezem is in het Veiligheidsplan II opgenomen, dat op termijn extra maalcapaciteit wordt gerealiseerd. Meerdere locaties zijn onderzocht voor de realisatie van het gemaal, maar een definitief besluit is nog niet genomen.</p> <p>Bij de besluitvorming over het Veiligheidsplan in december 2014 is een amendement aangenomen om een onderzoek uit te voeren naar noodbemaling voor de boezem en ontwikkelingen zoals de pompproef van waterschap Noorderzijlvest op het Lauwersmeer daar in mee te nemen. De planning voor de uitvoering van de pompproef is nog niet vastgesteld. Wetterskip Fryslân zal de Friese gemeenten over het vervolg informeren, zodra daar aanleiding voor is. Tevens zullen wij op de genoemde brieven reageren.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
h	Inspraakreactie
	<p>Veenweidevisie</p> <p>Op pagina 31 zijn de door het Wetterskip te hanteren uitgangspunten t.a.v. veenweidegebieden geformuleerd. Basis hiervoor is de door PS vastgestelde Veenweidevisie. Wij merken t.a.v. uitgangspunt 2 het volgende op: Graag zien wij bij dit uitgangspunt expliciet opgenomen dat rondom voornemens tot maatregelen (inclusief voornemens tot opheffen van hoogwaterzones) vroegtijdig brede afstemming plaatsvindt met betrokken gemeenten en eigenaren van gronden en opstallen in het betreffende gebied. Dit om daarbij een brede afweging te maken van functionaliteit, doelmatigheid en kosteneffectiviteit i.r.t een brede afweging van maatschappelijke doelen versus maatschappelijke kosten.</p> <p>Deze expliciete opname doet naar onze mening ook meer recht t.a.v. het gestelde in het (ontwerp)WHP4 (pagina 24):</p> <p>" Langs aaneengesloten (lint)bebouwing zijn brede hoogwaterzones mogelijk als dat nodig is voor de effectiviteit over een lange periode. Er mag daarbij in verhouding geen groot nadeel zijn voor andere belangen. Peilverlagingen groter dan de opgetreden bodemdaling zijn niet acceptabel in verband met negatieve effecten op bebouwing of infrastructuur....".</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Wetterskip Fryslân kan zich vinden in de inspraakreactie; tekst WBP wordt aangepast.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Pagina 31 WBP tekst van uitgangspunt 2 aanvullen met: <i>"Wanneer onderzocht wordt welke maatregelen wenselijk zijn bij hoogwaterzones, zal afstemming plaatsvinden met betrokken gemeenten en eigenaren van gronden en opstallen in het betreffende gebied. Dit om daarbij een brede afweging te maken van doelmatigheid, kosteneffectiviteit en van maatschappelijke doelen versus maatschappelijke kosten."</i>
i	Inspraakreactie

	<p>Waterbeheer onder extreem natte omstandigheden</p> <p>Op pagina 35 merken wij het volgende op ten aanzien van de maatregelen genoemd onder punt 1 en 5 (en 6):</p> <p>Hierbij dient ook het doeltreffend functioneren van rioleringsstelsels bij extreme regenval (zoals lozing via overstorten/bergbezinkbassins rechtsreeks op de boezem) te worden meegewogen. Ook de ontvangst van deze grote hoeveelheden regenwater via het rioolstelsel direct en indirect op de boezem is naar ons mening een duidelijke functie van de boezem (toestroom, berging en afvoer). Een verhoogd boezempeil kan immers belemmerend werken of zelfs tot falen van het rioleringsstelsel leiden. Wij zien hier ook duidelijk de link met terugdringen emissies (punt 6)</p>
	<p>Reactie Wetterskip Fryslân</p>
	<p>De boezem heeft ook een functie in het ontvangen van overtollig water uit rioleringsstelsels. Bij het opstellen van het peilbesluit voor de Friese boezem en het operationeel peilbeheer zal Wetterskip Fryslân het belang van de goede werking van rioolstelsels afwegen. Met het anticiperend peilbeheer en andere maatregelen willen wij de hoogte en de duur van de waterstanden nu en in de toekomst beperken en belemmeringen voor de riolering tegengaan. Verhoogde boezemwaterstanden kunnen echter nooit uitgesloten worden. De boezem heeft een waterbergende functie waarbij regionaal tijdelijk hogere waterstanden kunnen voorkomen. Ook de wind kan plaatselijk waterstanden doen opstuwen. Met kadehoogten is hiermee rekening gehouden. Ook bij de aanleg en renovatie van rioleringsstelsels en overstorten dient hiermee rekening te worden gehouden.</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>
	<p>Geen aanpassingen in de tekst van het WBP</p>
j	<p>Inspraakreactie</p>
	<p>Overdracht Stedelijk Water</p> <p>Wij zien graag het onderwerp overdracht stedelijk water onder 4.5 in het WBP uitgewerkt conform afspraak opmerkingenlijst werkgroep en Wetterskip voorjaar 2015, 9e conceptontwerp</p>
	<p>Reactie Wetterskip Fryslân</p>
	<p>Conform afspraken wordt een tekst over de overdracht van stedelijk water in het WBP opgenomen</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>
	<p>Op pag 38 wordt paragraaf 4.5 onder het kopje: Huidige Situatie aangevuld met: <i>“Het waterschap neemt de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de wateren in het bebouwde gebieden over van de gemeenten conform de afspraken en inventarisaties die zijn uitgevoerd”</i>.</p> <p>Op pag. 38 wordt paragraaf 4.5 onder het kopje: Maatregelen punt 4 toegevoegd: <i>“4. Het onderhoud van wateren in de bebouwde gebieden wordt uitgevoerd volgens de afspraken die gemeenten en waterschap hebben gemaakt.”</i></p>

8	Drachten, LTO-Noord
	WFN 152 0468
a	Inspraakreactie
	<p>Verwachtingen en ambities</p> <p>Op pagina 11 van het plan komt naar voren dat het Deltaplan Agrarische Waterbeheer (DAW) een positieve rol kan spelen in het naderbij brengen van de doelen van het Wetterskip. Op zich is dit terecht, echter van belang is op te merken dat projecten onder de DAW-noemer nooit het eenzijdige maatschappelijk waterbelang zullen dienen. Het gedragen DAW-project heeft altijd als kenmerk dat zowel de agrarische sector als het waterschap er meerwaarde in zien. In zijn algemeenheid geldt dus dat het draagvlak en de medewerking van landbouw om aan de ambities van het Waterschap tegemoet te komen, sterk afhankelijk is van de mate waarin hierbij voor beide partijen sprake is van een win - win situatie.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>De door LTO geschetste verwachting komt overeen met die van het waterschap. Maatregelen moeten bij voorkeur meerdere doelen dienen, zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de waterkwaliteit in combinatie van het oplossen van hydraulische knelpunten voor aan- en afvoer van water.</p> <p>Wetterskip Fryslân verwacht van LTO dat zij zich ook sterk zal maken voor het strategische belang van het DAW. Als de in het DAW genoemde doelen behaald worden met regionale maatregelen, zal dit een effect hebben op de eisen die vanuit generiek mestbeleid en wetgeving gesteld zullen worden. Ook hierin zit een groot belang voor de landbouwsector.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
b	Inspraakreactie
	<p>Keuzes en dilemma's</p> <p>Op pagina 14 van het plan wordt in meerdere tekstdelen vastgesteld dat in de afweging van kosten en baten en bij het toewerken naar een robuuster watersysteem een situatie kan ontstaan waarin functies rekening moeten houden met een lagere norm en grotere risico's. In onze ogen wordt hiermee een voorschot genomen op de effecten van uitwerking op gebiedsniveau. Wij zien het als een "winstwaarschuwing" die haaks staat op het belang van de landbouw. Toekomstgerichte, duurzame landbouwproductie kan alleen plaatsvinden als de productieomstandigheden optimaal zijn. Hierbij is voldoende water van goede kwaliteit voor alle percelen waar hoogwaardige agrarische productie plaats vindt, van groot belang. Het is de techniek en de gedetailleerde waterhuishouding die zorg draagt voor het optimaal bedienen van de agrarische productie, het is dan ook van belang dat een keuze in de richting van een zogenaamd robuuster en goedkoper systeem wordt afgewogen tegen de gevolgen voor de kwantiteit en kwaliteit van de agrarische productie en de milieugevolgen.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Bij het streven naar een robuust watersysteem en een kostenefficiënte waterhuishoudkundige inrichting zal steeds een afweging plaatsvinden van de maatschappelijke kosten en baten. Daarbij speelt het landbouwkundig gebruik en -perspectief een belangrijke rol.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
c	Inspraakreactie
	<p>Rol voor grondgebruikers</p> <p>Op pagina 15 wordt beschreven hoe er ruimte is voor het doorschuiven van onderhouds- en beheerstaken naar ingelanden. LTO Noord acht dit op zich een positieve ontwikkeling, die kan bijdragen aan het optimaal laten functioneren van de waterhuishouding. Het moet echter niet</p>

	zo zijn dat de rol, verantwoordelijkheden alsmede de lasten die hierbij aan de orde zijn, van het bord van het Waterschap naar het bord van de boer worden doorgeschoven. Lusten en lasten van dit soort ontwikkelingen moeten evenwichtig (her) verdeeld worden.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Wetterskip Fryslân is blij met de positieve grondhouding van LTO Noord. In de betreffende passage (pagina 15 WBP) wordt aangegeven dat het waterschap vormen van medebeheer gaat uitproberen . Op pagina 58 van het WBP zijn onder de noemer Waterbeheer in een participatiesamenleving concrete uitwerkingen opgenomen, incl. werken met groenblauwe diensten, streekagenda's en samenwerking met diverse groeperingen uit de samenleving. Wetterskip Fryslân werkt samen met gebiedspartners (o.a. de gebiedscollectieven) om, door middel van zogenaamde groenblauwe diensten samen allerlei waterdoelen te realiseren. Uitgangspunt is dat het waterschap verantwoordelijk is en blijft voor het beheer en onderhoud van de hoofdstructuur van de waterkeringen en het watersysteem (pagina 15 WBP).
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
d	Inspraakreactie
	Risicogericht ontwerpen Op pagina's 23 en 24 komt naar voren dat gebieden waar de potentiële gevolgen van overstroming groter zijn met robuustere kaden zullen worden beschermd dan die gebieden waar de gevolgen minder zullen zijn. LTO Noord wil aandacht vragen voor het feit dat door deze benadering extra risico ontstaat voor wateroverlast bij functies achter dijken en kades die minder aandacht krijgen. Het mag niet zo zijn dat met name de agrarische functie hiervan de wrange vruchten gaat plukken.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De veiligheidsnorm tegen overstromingen blijft 1:100, zoals deze door Provincie Fryslân is vastgesteld. Het is een situatie die pas ontstaat bij zeer uitzonderlijke omstandigheden waarbij o.a. waterbergingen vol zijn, er vaarverboden gelden, een maalstop is ingesteld: maatregelen die genomen worden tijdens "boven-maatgevende", calamiteuze situaties. De grote gemalen zijn dan eveneens in werking en lozen maximaal op IJsselmeer en Waddenzee. Alle functies en belangen in Friesland leveren in zo'n uitzonderlijke situatie een bijdrage.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
e	Inspraakreactie
	Veenweide (1) Alvorens wij reageren op de inhoudelijk voorstellen op pagina 31 en verder, willen wij opmerken dat voor wat betreft LTO Noord, de besluitvorming in de Staten van Fryslân niet geleid heeft tot een door de landbouw gedragen plan voor de veenweide. In de sector leeft de overtuiging dat met de gedane voorstellen een situatie ontstaat die boeren dwingt om minder beweiding toe te passen en in de productie van ruwvoer hogere kosten met zich mee brengt. LTO Noord wil dat ook in de veenweidegebieden de landbouw wordt bediend met een voor de agrarische productie optimaal functie volgend peil. Ze pleit daarom voor een bestending van beleid met plaatselijk hier en daar peilverhogingen om problemen op te lossen (denk aan maatwerksituaties rond N2000 gebieden).
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Het beleid dat de gemiddelde drooglegging in een peilvak maximaal 90 cm bedraagt, is reeds vele jaren bestaand beleid. Waar dit nu dieper is zullen we streven naar aanpassing naar 90 cm. We zullen daarbij ook de drooglegging in de laagste delen van een peilvak beschouwen en daar een afweging maken tussen de kosten van een aangepaste inrichting (met extra peilvakken) en de landbouwkundige voor- of nadelen daarvan.

	<p>Uit de in de afgelopen jaren uitgevoerde experimenten met hogere zomerpeilen is gebleken dat dit op de klei-op-veengronden niet leidt tot verminderde opbrengsten of beweidingsverliezen. Dat geldt wel op de veengronden zonder kleidek. We zullen zorgvuldig beoordelen of de invoering van hogere zomerpeilen in natte zomerperioden extra risico's geeft voor de draagkracht van de percelen. Daarnaast zullen we flexibel omgaan met de peilen en die bij extreem nat weer tijdelijk verlagen.</p> <p>Maatregelen die een (beperkte) peilverhoging met zich meebrengen beperken zich tot de veengronden met een dikte van 80 cm of meer.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
f	Inspraakreactie
	<p>Veenweide (2)</p> <p>Vanuit de hiervoor genoemde beginselen is LTO Noord niet tevreden met de voorstellen zoals die in het WBP in relatie tot peilen in de veenweide worden gedaan. Met in het achterhoofd het streven van Wetterskip Fryslân naar grotere peilvakken, stellen wij vast dat een gemiddeld peil van 90, 50 of 60 centimeter, binnen een peilvak tot grote variatie van omstandigheden kan leiden. Nog even afgezien van het getal dat wordt genoemd is het wat ons betreft nodig om naast een gemiddelde ook een minimum (of eigenlijk maximum) peil vast te leggen, om te voorkomen dat grote delen van een peilvak voor de moderne landbouw onbruikbaar worden. Gelet op het feit dat gemiddelde normen reeds de grens van het aanvaardbare naderen is een minimumnorm van 10 cm hieronder (dus minimaal 80 cm drooglegging in een gebied met een gemiddelde waterstand van 90 cm minus maaiveld) nodig.</p> <p>Wellicht ten overvloede zij opgemerkt dat het introduceren van een minder goede drooglegging in uitgesproken landbouwkundige veenweidegebieden op veel verzet stuit en zal stuiten. Het in de vorm van een dictaat hanteren van op voorhand bepaalde droogleggingsnormen, zoals beschreven in dit deel van het beheerplan, zal het verloop van de discussie in gebieden negatief beïnvloeden.</p>
	Reactie Wetterskip Fryslân
	<p>Aansluitend op de beantwoording bij 8-e willen we het belang onderstrepen van de lange termijnvisie voor het veenweidegebied. De daarin aangegeven gewenste koers voor de toekomst vindt een sterke onderbouwing in het grote belang van de landbouw voor de regionale economie en werkgelegenheid. De visie onderkent ook het grote belang van maatwerk en rekening houden met verschillen in o.a. de bodemgesteldheid. De visie biedt houvast bij het beoordelen van aanvragen voor peilwijzigingen en daarmee ook de door de landbouw gewenste duidelijkheid over de mogelijkheden bij het peilbeheer.</p> <p>De voor- en nadelen van een peil dat is afgestemd op de laagste delen van een peilvak, zullen - met inachtneming van het provinciaal peilbeleid- bij elk peilbesluit worden afgewogen. Voor het waterschap geldt daarbij dat in principe gestreefd wordt naar vermindering van het aantal peilvakken, tenzij de belangen van de grondgebruiker daarbij onevenredig geschaad worden. Een gemiddelde drooglegging van 90 cm in de veengebieden is conform de Veenweidevisie daarbij een uitgangspunt.</p>
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
g	Inspraakreactie
	<p>Hoogwaterzones</p> <p>In het WBP wordt op pagina 31 gesteld dat langs aaneengesloten lintbebouwing, daar waar dit effectief is, uitgegaan wordt van robuuste brede hoogwaterzones. Vanuit het agrarisch perspectief zou hier het criterium aan toegevoegd moeten worden dat het instellen van dergelijke zones geen inbreuk mag veroorzaken op andere functies of belangen. Voor het</p>

	overige is denkbaar dat er alternatieve (en mogelijk ook kosten effectievere) mogelijkheden zijn om de fundering van bebouwing te sparen. Dit zou hier ook aandacht moeten krijgen.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Wanneer het voor een effectieve bescherming van funderingen van gebouwen of wegen noodzakelijk is peilen te hanteren die onevenredige schade geven aan andere grondgebruikers zullen ook andere opties worden onderzocht. In dat geval zullen ook de mogelijkheden voor aanpassingen aan de funderingen worden onderzocht.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
h	Inspraakreactie
	Verzilting Akkerbouwgebied Onder de maatregelen op pagina 37 wordt aangegeven dat mogelijkheden worden onderzocht om de benodigde hoeveelheid doorspoelwater voor verziltingsbestrijding terug te brengen. LTO Noord vindt projecten zoals spaarwater waardevol, het is echter de vraag of het strategisch handig is om het terugdringen van de zoetwaterbehoefte als doel op te voeren. Dit maakt de positie van het Noorden in de discussie over de nationale zoetwaterverdeling niet sterker. LTO Noord stelt vast dat gelet op de agrarische ontwikkelingen de behoefte aan zoetwater in de sector in het Noorden de komende decennia zeker niet minder zal worden.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	De zoetwatervoorziening van de IJsselmeerregio is door maatregelen in het IJsselmeer tot 2050 gewaarborgd. Daarbij is rekening gehouden met een toenemende watervraag. Over de landelijke verdeling van zoetwater zijn afspraken gemaakt. Bovendien is afgesproken dat overheden het zuinig gebruik van zoetwater stimuleren, voorraadvorming en waterconservering bevorderen en verzilting van zoet grond- en oppervlaktewater bestrijden. Alle overheden hebben zich aan deze afspraak gecommitteerd. In dit kader moet ook het onderzoek naar het doorspoelen worden gezien. Insteek van het onderzoek is ook de oorzaken van de verzilting tegen te gaan, zodat het doorspoelen kan worden verminderd. Voor bestrijding verzilting en toereikende zoetwatervoorziening in ons beheergebied gebruiken we grote hoeveelheden zoetwater. De krappere wordende hoeveelheid zoet water in de toekomst noodzaakt ons tot het zoeken van alternatieven. In het kader van het uitwerken van een Toekomstbestendig Waterbeheer zal de zoute kwelproblematiek in het noordelijk kleigebied een onderzoekspilot vormen. De actoren in het maatschappelijk veld zullen hier actief bij betrokken worden.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP
i	Inspraakreactie
	Overige wateren onder de KRW Onder het kopje maatregelen op pagina 46 wordt zijdelings gesproken over overige wateren, zijnde wateren buiten de grote KRW waterlichamen. Met de uitrol van de KRW heeft de agrarische sector meermaals vastgesteld dat de ambities hoog en wellicht op onderdelen niet haalbaar zijn. Een heroverweging op basis van ervaringen in de praktijk is per 2021 voorzien. LTO Noord gaat er gevoelig vanuit dat met de verbreding van de scope van de KRW zoals die in dit plan lijkt plaats te vinden richting overige wateren, geen extra opgave voor de agrarische sector ontstaat. Het zou meerwaarde hebben indien in dit beheerplan naar haalbaarheid en betaalbaarheid van ambities werd verwezen.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Uitgangspunt bij de implementatie van de KRW is 'haalbaarheid en betaalbaarheid' geweest. Doelen zijn vastgesteld op basis van wat in het KRW-gebiedsproces in 2007 en 2008 door de partijen realistisch werd geacht. Een belangrijke uitkomst was dat vooral is ingezet op natuurvriendelijke inrichting van het watersysteem. Veel maatregelen m.b.t. nutriënten

	<p>werden door de agrarische sector als niet haalbaar gezien en zijn alleen als vrijwillige, bovenwettelijke maatregelen in de plannen opgenomen.</p> <p>Hoe de afweging ten aanzien van haalbaarheid en betaalbaarheid van ambities heeft plaatsgevonden is beschreven in het KRW-basisdocument deel 1. Dit is document is gebruikt in het KRW-gebiedsproces 2013-2014 en is digitaal beschikbaar gesteld tijdens de inspraakperiode op de KRW-plannen voor de periode 2016-2021.</p> <p>De maatregelen in de KRW-plannen voor de periode 2016-2021 zijn in lijn met het eerder vastgestelde maatregelenpakket. Het accent van de maatregelen ligt ook in deze periode op inrichting. De ontwikkeling van de waterkwaliteit laat zien dat we met de inzet op inrichting van het watersysteem op de goede weg zitten.</p> <p>Voor het behalen van de doelen zullen echter ook de emissies van nutriënten moeten dalen. In die zin is er een (extra) opgave voor de agrarische sector, waarover bestuurlijke afspraken zijn gemaakt in het kader van het DAW en het Convenant Erfafspoeling.</p> <p>De doelen voor overige wateren geven met name een kader voor vergunningsverlening en voor de Watertoets. Uitgangspunt is dat voor deze doelen geen resultaatsverplichting zal gelden en dat hiervoor geen maatregelenpakketten, zoals voor de KRW-waterlichamen, vastgesteld zullen worden. De provincie stelt de doelen voor overige wateren vast. Het waterschap heeft hierbij een adviserende rol.</p>
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021</p>
	<p>Geen aanpassingen in de tekst van het WBP</p>

9	Utrecht, Advies commissie MER
	<ol style="list-style-type: none"> 1. planMER Friese Waterplannen (24 juni 2015) WFN1601896 2. advies Commissie MER (12 november 2015) WFN1601895 3. Aanvullende notitie planMER Friese Waterplannen (19 januari 2016) WFN1601898
a	Inspraakreactie
	<p>De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER een aantal tekortkomingen. Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over de waterplannen voor de periode 2016-2021. De tekortkomingen betreffen het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beschrijving van de referentiesituatie en doelstellingen is onvoldoende helder, waardoor onduidelijk is ten opzichte van welke situatie de milieueffecten in het MER zijn bepaald en in hoeverre gestelde doelen bereikt kunnen worden; • de motivering voor de gekozen maatregelen en de samenhang daartussen blijkt niet duidelijk uit het MER. Verder zijn niet alle maatregelen uit de waterplannen beoordeeld op hun milieueffecten, zodat een totaalbeeld hiervan ontbreekt; • de beoordelingsmethodieken en -criteria voor oppervlaktewater zijn niet inzichtelijk gemaakt, zodat de effecten daarvan niet navolgbaar zijn; • uit de Passende beoordeling blijkt dat significant nadelige effecten op Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten zijn. Hoewel mitigerende maatregelen zijn beschreven is onvoldoende aannemelijk gemaakt dat deze effectief en realistisch zijn. <p>De Commissie adviseert om eerst een aanvulling op het MER op te stellen en pas daarna een besluit te nemen. Het volledige advies van de Cie MER is opgenomen in bijlage 4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER een duidelijke referentiesituatie te beschrijven en aan te geven in hoeverre de geldende doelstellingen met de plannen gerealiseerd zijn/worden (o.a. NBW-toetsing, KRW-doelen, veiligheidsnormen). 2. De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de keuze voor de in beschouwing genomen set van maatregelen te onderbouwen en het ontbreken van alternatieven nader te motiveren. 3. De Commissie adviseert in een aanvulling alle voor het milieu relevante maatregelen die in de waterplannen zijn opgenomen te beschrijven - inclusief de samenhang daartussen - en in de milieueffectbeoordeling mee te nemen. 4. De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de beoordelingsmethodieken en criteria voor oppervlaktewater inzichtelijk te maken. 5. De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER en de Passende beoordeling aannemelijk te maken dat mitigerende maatregelen effectief en uitvoerbaar zijn en dat significant nadelige effecten als gevolg van de waterplannen daarom zijn uit te sluiten in de Natura 2000-gebieden.
	Reactie Wetterskip Fryslân
	Naar aanleiding van het Advies van de Cie MER hebben provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân gezamenlijk opdracht gegeven tot het opstellen van een aanvullende notitie op het planMER. De door de Commissie gevraagde aanvullingen en motiveringen zijn hierin opgenomen.

	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Het planMER heeft geleid tot aanpassingen in het ontwerp WBP; het advies van de Commissie heeft geleid tot een aanvullende rapportage (Bijlage 5: Aanvullende notitie planMER voor de Friese Waterplannen). Door het opstellen van de aanvullende rapportage wordt voorzien in de extra informatie waar de Commissie MER in haar advies om vraagt. De tekst van het WBP hoeft naar aanleiding van het advies van de Commissie MER niet te worden aangepast.
b	Aanbeveling Commissie:
	Tijdens het locatiebezoek is gebleken dat bestuurlijk gekozen is voor het uitvoeren van de maatregelen zoveel mogelijk in consensus met belanghebbenden. Mede omdat deze werkwijze niet voor iedereen transparant is, en het niet duidelijk is in hoeverre bijvoorbeeld extra maatregelen noodzakelijk zijn, beveelt de Commissie aan de twee- of driejaarlijkse Tussenbalans of IWSR voort te zetten en deze te toetsen aan de doelen van de zesjaren plannen.
	Reactie Waterschap Fryslân
	Op pagina 66 van het WBP is vermeld dat het waterschap in de planperiode een Integrale Watersysteemrapportage (IWSR) op zal stellen. Hierin wordt de toestand getoetst aan de doelen en normen die in dit WBP bij de verschillende onderdelen zijn genoemd. Op basis van zo'n IWSR halverwege de planperiode (dus na 3 jaar) kan versnelling en/of bijsturing plaats vinden. Bij het opstellen van een volgend Waterbeheerplan zal een evaluatie van het voorliggende plan in combinatie met de mid-term review (IWSR) de basis vormen voor bijstellingen in doelen en maatregelen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Geen aanpassingen in de tekst van het WBP

10	Wijzigingsvoorstellen/aanvullingen
a	In het ontwerp WBP staat in paragraaf 5.1 (pagina 45) een tekst over “Ruim baan voor vissen”. Uit deze tekst zou men kunnen opmaken dat het gemaal Vijfhuizen onderdeel is van het project Ruim baan voor vissen. Ook de tekst op bladzijde 46 onder maatregel 4 suggereert dit. Het gemaal Vijfhuizen is geen onderdeel van het project Ruim baan voor vissen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst op pagina 45 van het WBP aanpassen; oude zin: “Een aansprekend voorbeeld van dit programma is het gemaal Vijfhuizen, dat in de omgeving van Hallum wordt gebouwd.” vervangen door nieuwe zin: “Een aansprekend voorbeeld is het gemaal Vijfhuizen, dat in de omgeving van Hallum wordt gebouwd.” De tekst van maatregel 4 op pagina 45 behoeft geen aanpassing.
b	Aanvullen tekst WBP met informatie over Uitwerkingsnota Veenweidenvisie
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst op pagina 31 van het WBP over Bestuursnota Veenweide na de opsomming van uitgangspunten aanvullen met: <i>“In 2015 is samen met de provincie Fryslân een uitvoeringsplan Veenweidenvisie opgesteld; in 2016 zal worden gestart met enkele pilots en onderzoeken. De onderzoeken richten zich op de mogelijkheden van onderwaterdrainage en natte teelten. Ook wordt de effectiviteit van hoogwatervoorzieningen nader bekeken. In de geselecteerde pilotgebieden worden in nauwe samenwerking met de streek en onder regie van de provincie gebiedsplannen opgesteld. Deze zijn gericht op het verminderen van de snelheid van maaiveldaling. In het uitvoeringsplan zijn de pilotgebieden en onderzoeken geprioriteerd en zijn met verschillende partijen afspraken gemaakt over de bij te dragen middelen en instrumenten. Bij maatregelen op het gebied van peilbeheer heeft het waterschap de trekkende rol. Bij de peilbeheermaatregelen wordt synergie gezocht met de uitvoering van maatregelen ten behoeve van N2000-gebieden en weidevogelkerngebieden. Het uitvoeringsplan Veenweiden wordt in het voorjaar van 2016 ter vaststelling aan het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân en het college van GS van de Provincie Fryslân aangeboden”.</i>
c	Op pagina 49 staat “indien het opheffen niet meer dan 5% duurder is” Omdat er veel discussie is over dit uitgangspunt en deze in het nieuwe IZP niet meer terugkomt deze zin uit het WBP halen.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst op pagina 49 aanpassen; oude zin “Het opheffen van een zuivering heeft de voorkeur boven alternatieven waarbij de zuivering wordt gehandhaafd, indien het opheffen niet meer dan 5% duurder is” wordt vervangen door: “Het opheffen van een zuivering heeft de voorkeur boven alternatieven waarbij de zuivering wordt gehandhaafd.”
d	Pagina 30: Maaiveldaling in het veenweidegebied Aanvulling over de maatschappelijke kosten van CO2.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst op pagina 30 na “Bovendien veroorzaakt de veenafbraak uitstoot van het broeikasgas CO2.” Aanvullen met nieuwe zin “De maatschappelijke kosten hiervan worden niet meegerekend (Valuta voor Veen, 2015).”
e	Pagina 30: Maaiveldaling in het veenweidegebied In verband met deze maaiveldaling moet Wetterskip Fryslân de waterpeilen met enige regelmaat naar beneden bijstellen (peilaanpassing).
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021

	Tekst op pagina 30 : “In verband met deze maaiveldaling moet Wetterskip Fryslân de waterpeilen met enige regelmaat naar beneden bijstellen (peilaanpassing).” aanvullen met “ (peilaanpassing), <i>waarvoor relatief hoge investeringen nodig zijn die over een relatief korte tijd afgeschreven worden.</i> ”
f	Pagina 32: Maatregelen: Relatie veenweidevisie (= vastgesteld beleid!) en peilbesluiten in veenweidegebieden concreter maken zodat concreter is te werken (bestuurlijke verankering) aan het verkleinen van de drooglegging naar 90 cm en het opleggen van hogere zomerpeilen, daar waar toepasbaar.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst op pagina 32 van maatregel 6 aanpassen als volgt: “6. Voor de gebieden die in de Veenweidevisie zijn aangewezen als pilotgebieden stelt het waterschap inrichtings- en beheersplannen <i>en peilbesluiten</i> op. De plannen zijn gericht op maatregelen die ook op langere termijn leiden tot behoud van de veengronden”. Tekst aanvullen met: “7. <i>Het beleid van de Veenweidevisie resulterende in een gemiddelde drooglegging van 90 cm in gebieden waar het veen dikker is dan 80 cm wordt vastgelegd in de nieuw op te stellen peilbesluiten. Dat geldt ook voor een drooglegging in de zomer van 60 cm; met name in de klei op veengebieden</i> ”
g	Pg 39. 4.5 Instandhouding watersystemen NB Een deel van de watergangen in verschillende gebieden is gedimensioneerd op HALVE MAATGEVENDE AFVOER (Greidhoeke, Gaasterlân, Sudwesthoeke, etc.)! Ook zijn er veel watergangen die te klein zijn. Dit zijn de zogenaamde “krappe” of “te kleine” watergangen, zoals in de Watergebiedsplannen benoemd zijn als knelpunten in het kader van “optimaliseren peilbeheer”. Dit zijn ook de plekken waar veel zomeronderhoud nodig is, en dus waar de kosten van onderhoud hoog zijn. We hebben ons voorgenomen hier iets aan te gaan doen, nl. verbreden van de watergangen en het aantal maaibeurten terugbrengen naar 1 x per jaar.
	Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021
	Tekst WBP op pagina 39. In paragraaf 4.5 Instandhouding watersystemen onder Kostenbeheersing aanvullen met: “ <i>In gebieden zoals Greidhoeke, Gaasterlân en Sudwesthoeke zijn watergangen vaak te klein waardoor veel zomeronderhoud nodig is om doorstroming (aan- en afvoer) te borgen. De kosten van onderhoud zijn mede daardoor hoog. Deze zgn. “krappe” watergangen worden in de watergebiedsplannen opgenomen als knelpunt. Deze knelpunten zijn op te lossen door de watergangen te verbreden en daarmee het aantal maaibeurten terug te brengen naar 1 x per jaar. Het verbreden van watergangen heeft als bijkomend effect dat tevens doelstellingen op het gebied van de KRW (natuurvriendelijke oevers) en waterberging (Normering Regionale Wateroverlast en Veiligheid) worden gerealiseerd.</i> ”
h	DUURZAAM Algemeen: Het woord “duurzaam” wordt gebezigd met verschillende betekenissen. Dit is eenduidig te maken door het begrip “duurzaam” te gebruiken binnen de context van het duurzaamheidsstatement (met de 6 principes) en de uitvoeringsstrategie zoals deze is vastgesteld door het bestuur in resp. 2013 en 2014. Dat leidt tot de volgende tekstaanpassingen: Pagina 11: Maar ook voor het op grotere schaal toepassen van duurzaam bodembeheer en het beperken van emissies vanaf het boerenerf is draagvlak belangrijk.

	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021 op pagina 11: duurzaam vervangen door <i>toekomstbestendig</i></p> <p>Pagina 18: Onder 3.1 Primaire waterkeringen Het beheergebied van Wetterskip Fryslân duurzaam beschermen tegen overstromingen vanuit.... En onder Landelijk Deltaprogramma: ....Nederland duurzaam beschermd kan worden tegen overstromingen. Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021 op pagina 18: duurzaam in beide zinnen te vervangen door <i>structureel</i></p> <p>Pagina 29 DOEL Een duurzaam en kosteneffectief peilbeheer uitvoeren dat zo goed mogelijk aansluit bij verschillende vormen van land- en watergebruik. Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021 op pagina 29 onder DOEL: duurzaam in deze zin vervangen door <i>klimaatneutraal</i></p> <p>Pagina 37 Grondwaterbeheer: Opgaven: Voor een duurzaam beheer van de grondwatervoorraden..... Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021 op pagina 37: duurzaam vervangen door <i>structureel</i>; zin wordt dan “Voor een <i>structureel</i> beheer van de grondwatervoorraden ..”</p>
i	Tekst WBP dient geactualiseerd te worden op het recent door Wetterskip Fryslân ondertekende klimaatverklaring
	<p>Aanpassingen van het Waterbeheerplan 2016-2021 Aanvullen tekst op pagina 10 over Veranderingen in het klimaat met de volgende tekst;</p> <p><i>“Klimaatverandering heeft gevolgen en consequenties voor de inrichting van het watersysteem en voor de landbouw (aanpassing aan piekbuien en langdurige regenval, aanpassing aan droogte, aanpassing aan verzilting, zilte teelten). Door veenoxidatie te vertragen wordt de CO2-emissie als gevolg daarvan verminderd waardoor de klimaatverandering wat kan worden afgeremd. We zullen ons moeten aanpassen aan de klimaatverandering en we zullen ons moeten inspannen om erger te voorkomen door klimaatneutraal wonen en werken.</i></p> <p><i>Wetterskip Fryslân heeft de Klimaatverklaring in december 2015 ondertekend. Aanleiding voor de Klimaatverklaring is de VN Klimaattop in Parijs. Door het ondertekenen van de verklaring maakt Wetterskip Fryslân samen met circa 120 gemeenten, provincies en andere waterschappen in Nederland een vuist voor daadkrachtige klimaatacties, van lokaal tot mondiaal. De Klimaatverklaring is een initiatief van het Klimaatverbond Nederland. Dit betekent dat we streven naar een klimaatneutrale organisatie in 2030. Daarnaast heeft het bestuur in het coalitieakkoord de ambitie opgenomen om in 2019 40% duurzame energie op te wekken. Deze ambitie is reeds onderdeel van en wordt nog concreter vertaald in programma's en projecten. Investerings die leiden tot een extra energievraag dienen daarbij eveneens in beschouwing te worden genomen”.</i></p>